

Biserica Emergentă și reinventarea teologiei

The Emerging Church and Reinventing the Theology

Lector Dr. Daniel FODOREAN

Vice-Dean, Distance Learning Education

Baptist Theological Institute of Bucharest

Instructor of Theology, Liberty University.

coordonator.itbbid@gmail.com

Abstract

Today, one thing is certain that the Church of the XXI century is acting in a culture that has changed, and in this time, there are changes among evangelicals, changes in thinking, even at the level of theology, but also as regards its ecclesiological practices. Thus have emerged different models of churches that claim to be somehow an appropriate response to a postmodern culture. These churches named themselves *Emerging churches*. Although the emerging church movement seems uniform, a careful analysis of the movement reveals a diversity of groups, revealing, according to leaders of the movement, three main groups: Relevant, Re-

constructionist, and Revisionist. Emerging Relevant Churches saw the need for changes in the form of expression of the church so that the church should become relevant for this generation. Emerging Churches Reconstructionist thinks there is not enough to change just the form or the expression of the church in order to have an impact in this postmodern culture, but we need a structural change, opting for a church that functions organic than a church which functions institutional. Emerging Revisionist Church wants a deeper change, some kind of reform carried to the end, which proposes changes and theological level. This article focuses on this approach of emerging movement, that of revision of theology.

Keywords: Postmodernism, Emerging Church, Theology, Emergent Culture, Emergent, conversation

Astazi, un lucru este sigur și anume că Biserica a secolului XXI acționează într-o cultură care s-a schimbat, iar în această perioadă, există schimbări în rândul evanghelicilor, schimbări la nivelul gândirii, chiar și la nivelul teologiei, dar și în ceea ce privesc practicile ecleziologice. Astfel s-au conturat diferite modele de biserici care pretind a fi într-

un fel un răspuns adecvat pentru o cultură postmodernă. Aceste biserici s-au autointitulat biserici emergente.

Termenul emergent, potrivit lui www.emergentvillage.com, este un adjectiv care în limba engleză înseamnă reiesind, apă rând în mod neașteptat, necesitând acțiune imediată, acțiune caracterizată de evoluție neprevăzută sau trecerea unei bariere (ca între apă și aer). Postmodernitatea este descrisă de anumii lideri religioși prin terminologia emergent culture, iar Bisericile care în mod intenționat doresc să răspundă acestei culturi explozive se intitulează Emerging Churches, formând chiar o mișcare care propune o altfel de perspectivă asupra slujirii Bisericii în perioada contemporană. Datorită faptului că o traducere exactă care să exprime cel mai bine semnificația termenului este dificil de găsit se va recurge la transliterarea termenului în limba română sub forma de emergent, cultura emergentă, cât și Biserici emergente.

Ian Mobsby analizând evoluția acestei mișcări afirmă că "ceea ce este comun pentru identitatea multora dintre aceste proiecte de bisericii emergente, care au început în Australia, Noua Zeelandă și Marea Britanie, este că ele s-au dezvoltat cu foarte puțină planificare centralizată, în numele unor culte deja existente"¹. Modul în care s-a ajuns la aceste

¹ Ian Mobsby, *Emerging & Fresh Expressions of Church*, Moot Community Publishing, London 2007, p.23-24.

biserici, și apoi la această mișcare, devine interesant prin faptul că a "avut loc ca inițiativă a anumitor grupuri care doresc să înceapă noi experimente contextuale de biserici" și acestea "au început într-un mod spontan, cu relații informale formate între grupuri independente"². Motivele începerii acestei mișcări, potrivit unui articol scris de Larry D. Pettegrew, se datorează "preocupărilor cu privire la creșterea bisericii și menținerea tinerilor [*în biserică*] într-o cultură postmodernă"³.

Mișcarea în sine este caracterizată de o diversitate de abordări ecleziale, aceasta nefiind altceva decât o aducere în interiorul bisericii a concepției postmoderne de relativism și toleranță față de "adevăruri", toleranță care s-a manifestat chiar în domeniul fundamentelor teologice. Elementul care menține totuși mișcarea unită, potrivit lui Dan Kimball, un lider al mișcării, este că "diversitatea în biserică emergentă este ținută împreună numai de dorința comună de a regândi biserică"⁴. Cercetările efectuate de George Barna arată că aproximativ douăzeci de milioane de oameni, până în 2012, au părăsit biserică tradițională pentru a deveni ceea ce el numește "Revoluționarii"⁵. Este aceasta o nouă reformă, refor-

² Stuart Murray, *Church After Christendom*, Paternoster Press, London 2004, p. 69-70.

³ Larry D. Pettegrew, "Evangelicalism, Paradigms, and the Emerging Church," *The Master's Seminary Journal*, no. 17/2 (Fall 2006): 159-175

⁴ *Evangelicalism, Paradigms, and the Emerging Church*, Fall 2006.

⁵ George Barna, *Revolution: Finding Vibrant Faith Beyond the Walls of the*

ma secolului XXI? Ce fel de schimbări propune această mișcare? Care sunt modificările teologice aduse de mișcarea emergentă?

Acest drum al "conversația bisericii emergente a început ca un grup religios separatist de practicieni, oameni de știință și prieteni ... dezamăgiți de toate aspectele legate de modul în care creștinii, Biserica Evanghelică, ramura principală, și ortodoxă [*în teologie*] s-a angajat în cultură... în contradicție cu presupuzițiile fundamentale din Creștinismul teologic"⁶. Astfel ei consideră că biserica evanghelică, așa numită tradițională, s-a îndepărtat de convingerile teologice ale creștinismului, iar acest aspect trebuie corectat. Din cauza naturii sale foarte deconstruțiviste, biserica emergentă este foarte problematică în a-și analiza propria teologie, chiar și în cadrul mișcării. Pettegrew consideră că problema stă în faptul că, "conversația emergentă, la fel ca mișcarea evanghelică mai largă, ca un întreg, nu se bazează în primul rând pe teologie"⁷, iar aceasta a permis ca să fie descriși emergenții ca "flexibili din punct de vedere teologic"⁸.

Sanctuary (Carol Stream: Tyndale House Publishers, 2012), 268, Kindle.

⁶ Aaron Stuvland, "The Emerging Church and Global Civil Society: Postmodern Christianity as a Source for Global Values." *Journal of Church and State* 52, no. 2 (2010): 208.

⁷ Larry D. Pettegrew, "Evangelicalism, Paradigms, and the Emerging Church," *The Master's Seminary Journal*, no. 17/2 (Fall 2006): 159-175.

⁸ Ryan P. Burge and Paul A. Djupe, "Truly Inclusive or Uniformly Liberal?"

Opiniile teologice esențiale ale Bisericii Emergente în prezent își au rădăcina în perspectiva lor asupra culturii, reacția propus de ei față de acesta, și în protestul lor față de marea parte a creștinismului modern. Deși există unele biserici în mișcarea emergentă care aderă la doctrina ortodoxă tradițională, există mulți care pun sub semnul întrebării doctrinele evanghelice fundamentale. Mark Driscoll, un fost lider în această mișcare, enumeră opt probleme teologice foarte importante care sunt în conflict cu teologia evanghelică tradițională, și anume despre: Scriptură, Isus Hristos, gen, păcat, mântuire, cruce, iad și autoritate⁹. În ceea ce urmează vom trece în revistă succint aceste doctrine, cu accent pe diferențe și asemănări între teologia evanghelică tradițională și teologia bisericilor emergente.

Biserica Emergentă și Sfânta Scriptură

Potrivit teologiei evanghelice fundamentale Sfânta Scriptură este de inspirație divină, perfectă, inerantă, infailibilă, suficientă și are autoritate. Perspectiva doctrinei fundamentale asupra Scripturii este că aceasta

An Analysis of the Politics of the Emerging Church," *Journal for the Scientific Study of Religion* 53, no. 3 (2014): 649.

⁹ Mark Driscoll, "A pastoral perspective on the Emergent church," *Criswell Theological Review* ns 3 no 2 (2006): 91.

constituie temelia întregului adevăr, și acest adevăr este constant, neschimbat și are aceeași semnificație pentru toți oamenii, indiferent de locuri sau culturi¹⁰. Teologia emergentă este influențată de gândirea postmodernă care tinde să nege certitudinea absolută a adevărului și să îmbrățișeze relativismului. Unii lideri emergenți văd adevărul Scripturii ca schimbător în mod constant, prin urmare, acesta nu este neapărat obligatorie pentru toate culturile și pentru toate timpurile¹¹. Pastorul John McArthur făcea următoarele constatări despre emergenți, și anume că "influențați de noțiunile postmoderne despre limbaj, semnificație, subiectivitate și adevăr, mulți evangheliști tineri se întreabă dacă Cuvântul lui Dumnezeu este suficient de clar pentru a justifica o certitudine sau dogmatism cu privire la doctrină"¹².

Profesorul D.A Carson în reflecția făcută asupra perspectivei teologice ale lui Brain McLaren, unul dintre liderii mișcării emergente, un fel de teolog al mișcării, arată rațiunea liderilor emergenți care duce la acest relativism, și anume faptul că "toți privim lumea din propria noas-

¹⁰. Mark Driscoll, "A pastoral perspective on the Emergent church," *Criswell Theological Review* ns 3 no 2 (2006): 90.

¹¹. Doug Pagitt, "The Emerging Church and Embodied Theology." In *Listening to the Beliefs of Emerging Churches*, ed. Robert Webber (Grand Rapids, Michigan: Zondervan, 2007) 121-125.

¹². John McArthur, "Perspicuity of Scripture: The Emergent Approach," *Master's Seminary Journal* 17, no. 2 (2006): 142

tră perspectivă, astfel încât în mod inevitabil rămânem cu o diferență, schimbare, incertitudine și mister. În loc să ne fie frică de acest lucru, ar trebui să-l îmbrățișem"¹³. Există totuși un element comun între teologia evanghelică tradițională și gândirea emergentă după cum scrie Doug Pagitt, and Tony Jones în cartea *An Emergent Manifesto of Hope*, și "anume ceea ce crezi ar trebui și va afecta modul în care trăiești, până la punctul în care nu ar trebui să mai fie o diferență între credință și practică"¹⁴. Doar că în situația în care ceea ce crezi și autoritatea pe care îți bazezi crezul este un incertă, relativă, așa cum susțin emergenții, se ridică întrebarea cum ar arăta un astfel de comportament.

Biserica Emergentă și christologia

Învățătura despre Christos este foarte importantă pentru mișcarea emergentă, Isus fiind prezentat ca model pentru viața personală, cât și pentru praxisul eclezial într-o cultură în schimbare. Potrivit lui Eleonora L. Scott "putem identifica trei caracteristici principale [*ale bisericii emergente*]: identificarea cu viața lui Isus, transformarea spațiului

¹³ D.A. Carson, *Becoming Conversant with the Emerging Church: Understanding a Movement and Its Implications* (Grand Rapids, Mich: Zondervan, 2005), 27.

¹⁴ Doug Pagitt, and Tony Jones, *An Emergent Manifesto of Hope* (Grand Rapids, Mich: Baker Books, 2007) 172.

laic și angajamentul față de comunitate ca un mod de viață”¹⁵. De remarcat este faptul că prima dintre aceste caracteristici este despre identificarea cu Isus. Același lucru poate fi remarcat și în descrierea pe care Eddie Gibbs și Ryan Bolger o fac cu privire la cele nouă caracteristici ale bisericilor emergente¹⁶, prima dintre ele fiind identificarea cu Isus. Din acest punct de vedere se pare că toate bisericile emergente subscriu la această idee că cel credincios și biserica în întregul ei ar trebui să se identifice cu Christos.

Câteva dintre aspectele care s-au remarcat în conversația Christologică a emergențelor sunt:

a) identificarea cu Isus presupune o angajare culturală și socială; b) identificarea cu Isus înseamnă că o biserică va deveni misionară; c) identificarea cu Isus înseamnă o focalizare asupra Împărăției lui Dumnezeu. Prezența și angajarea creștinului în societate presupune să urmăm modelul lui Isus care “a creat o ordine socială alternativă diferită de cele existente în vremea sa: o ordine bazată pe slujire și iertare”¹⁷. Im-

¹⁵ Eleonora L. Scott, “A Theological Critique of the Emerging, Postmodern Missional Church/movement,” *Evangelical Review of Theology* 34, no. 4 (2010): 336.

¹⁶ Eddie Gibbs, Ryan Bolger, *Emergent Churches, Creating Christian Community in Postmodern Cultures*, (Grand Rapids MI: Baker Academic, 2006) 47

¹⁷ Costel Ghioancă, *Bisericile Emergente Vestice* (Cluj Napoca: Editura Risoprint, 2010) 75.

plicarea socială a bisericilor, în special a acestor biserici noi, s-a intensificat în ultimii ani, generația postmodernă așteptând ca biserica să nu fie pasivă față de nevoile din societate. Bisericile emergent cred că urmarea exemplului lui Isus mai înseamnă și faptul că orice comunitate creștină va deveni o comunitate misională, iar “prin misional se înțelege că Biserica Emergentă va lua chip în interiorul unei noi culturi sub forma unei influențe profetice răscumărătoare”¹⁸. Pe lângă aceste aspecte mai poate fi remarcat și faptul că Domnul Isus a avut o focalizare deosebită asupra împărăției lui Dumnezeu, iar aceasta ar trebui să fie și direcția implicării bisericilor în perioada contemporană.

Gândirea evanghelică tradițională susține că Isus Hristos nu este numai sută la sută om, dar, de asemenea sută la sută Dumnezeu; în acest sens se mai susține și faptul că toate lucrurile au fost făcute prin Christos și pentru El, făcându-l pe Christos suveran peste tot (Coloseni 1: 16-17). De asemenea, în gândirea tradițională există credința că singura cale spre Dumnezeu este prin credința și relația cu Isus Hristos în această viață. Teologia emergentă poate diferi la oricare dintre aceste puncte ale Christologiei, dar de cele mai multe ori diferă cu privire la faptul că a crede și a trăi pentru Christos este singura cale spre cer și veșnicia cu

¹⁸. Eddie Gibbs, Ryan Bolger, *Emergent Churches, Creating Christian Community in Postmodern Cultures*, (Grand Rapids MI: Baker Academic, 2006) 51.

Dumnezeu¹⁹. Brian McLare, unul dintre liderii importanți ai mișcării emergente, se disociază de Isus în modul în care îl descriu evanghelicii preferând un “portret” amalgam al lui Isus luat din multe teologii diverse²⁰.

Biserica Emergentă și problemele de gen

Cele mai multe teologii tradiționale evanghelice recunosc diferențele create de Dumnezeu între roluri, bărbați și femei, cât și modul în care acest fapt influențează viața de familie și viața bisericii. De asemenea teologia evanghelică tradițională recunoaște că practicarea homosexualității este un păcat.

Pe de cealaltă parte, teologia emergentă a început să pună în discuție diferențele dintre roluri, iar această îndepărtare de perspectiva evanghelică tradițională cu privire la diferențele de gen se datorează lipsei de credință în autoritatea deplină a Scripturii așa cum s-a discutat mai sus. Datorită acestei nesiguranțe cu privire la autoritatea Bibliei s-a ajuns ca cei mai mulți dintre emergenți să abandoneze ceea ce spune

¹⁹ Brian D. McLaren, *A Generous Orthodoxy* (El Cajon, CA: Emergent YS, 2004), 13.

²⁰ Paul Enns, *The Moody Handbook of Theology*, (Revised ed. Chicago, IL: Moody Press, 2014), 700.

Biblia despre gen. McLaren ridică întrebări dacă este sau nu este necesar să vorbim despre homosexualitate ca un păcat²¹. Pe lângă aceasta scriitorii emergenți au pus sub semnul întrebării dacă este sau nu este indicat să se folosească numele de gen specific pentru Dumnezeu²².

Biserica Emergentă și doctrina despre păcat

În conformitate cu doctrina evanghelică fundamentală omul este în mod inerent păcătos. Depravarea omului se bazează pe versete ca Romani 3:10 și Efeseni 2: 1-3, iar omul este separat de Dumnezeu și incapabil să-și câștige propria lui mântuire. Unii emergenți sunt de acord că omul este păcătos, dar alții suțin că suntem în esență neutri din punct de vedere moral și devenim corupți în plan intern numai de forțe externe. Când emergenții discută despre viziunea clasică a depravării omului, McLaren redefiniște acest lucru într-o viziune a iubirii Trinitare și lasă deoparte ideea de păcătoșenie totală a omului²³.

²¹ Paul Enns, *The Moody Handbook of Theology*, (Revised ed. Chicago, IL: Moody Press, 2014), 700.

²² Brian D. McLaren, *A Generous Orthodoxy* (El Cajon, CA: Emergent YS, 2004), 91.

²³ Brian D. McLaren, *A Generous Orthodoxy* (El Cajon, CA: Emergent YS, 2004), 195

Pe de altă parte s-a observat că tendința emergenților este de a redefine păcatul, cel puțin la nivelul limbajului, având ca rațiune faptul că postmodernismul accentuează idea de toleranță, cât și cea de *politically correctness*. Astfel “ într-o lume a relativismului se vorbește despre incertitudine chiar și în privința păcatului”²⁴.

Biserica Emergentă, mântuire și cruce

Doctrina evanghelică tradițională consideră că mântuirea este numai prin Hristos care a murit pe cruce în locul nostru ca să ispășească păcatele noastre. Teologia emergentă ridică întrebări cu privire la Isus, pe de-o parte, dacă este El singura cale pentru mântuire, iar pe de altă parte, dacă a murit în locul nostru, sau pur și simplu dacă moartea Lui nu este altceva decât un exemplu de urmat pentru credincioși²⁵. McLaren și Steve Chalke resping în mod deschis moartea lui Hristos pe cruce ca ipsășire pentru păcat, crezând că ar fi o formă de abuz cosmice asupra

²⁴. Costel Ghioancă, *Bisericile Emergente Vestice* (Cluj Napoca: Editura Risoprint, 2010) 204

²⁵. Mark Driscoll, “A pastoral perspective on the Emergent church,” *Criswell Theological Review* ns 3 no 2 (2006): 91

copiilor²⁶. Acest fapt este o negarea a lucrării de ipsășire, o negare a fundamentului adevărului evanghelic tradițional al mântuirii.

Limbajul bisericilor emergente ignoră o serie de termeni tradiționali din doctrina mântuirii și redefinesc mulți alții. Emergenții tind să ignore accentul biblic suficient de mare pus pe destinul etern a unei persoane și impactul comportamentului prezent a unei persoane asupra destinului său viitor, înlocuindu-l cu un accent mult mai mare pus pe starea și statutul său viitor în această viață²⁷.

Biserica Emergentă și doctrina despre iad

Realitatea iadului ca o stare de chin fără sfârșit este doctrina tradițională evanghelică. Cu toate acestea, teologia emergentă înclină puternic spre universalism, iar acesta înseamnă că "cei care în această viață resping oferta mântuirii, după moartea lor și după a doua venire a lui Christos vor fi treziți de situația lor și vor fi de aceea împăcați cu Christos"²⁸. Potrivit lui Trevor Craigen, "emergenții încorporează o per-

²⁶. Enns, *The Moody Handbook of Theology*, Revised ed. (Chicago, IL: Moody Press, 2014) 702

²⁷. Trevor Craigen, "Emergent soteriology: the dark side," *Master's Seminary Journal* 17 no 2 (2006): 177

²⁸. Millard Erickson, *Teologia Creștină*, vol.1 (Oradea:Editura Cartea Creștină,

spectivă inclusivă despre destinul veșnic al celor nemântuiți²⁹. Această perspectivă anihilează orice motivație cu privire la a trăi plăcut lui Dumnezeu în această viață, iar într-un sens îl portretizează pe Dumnezeu ca un Dumnezeu nedrept pentru că nu pedepsește pe cei care au greșit.

Pe lângă aspectul legat de cine sunt cei care vor ajunge în iad, mai există și întrebări legate de natura pedepsei, “dacă sau nu cineva va experimenta conștient chinul veșnic, sau dacă cei necredincioși vor înceta pur și simplu să existe (anihilaționism)”³⁰.

Biserica Emergentă și autoritatea

Învățătura despre autoritate este una dintre cele mai dificile și controversate doctrine în discuția cu teologia emergentă. Acest aspect este probabil cel mai dificil dintre toate. Așa cum afirmă Mark Driscoll “cu autoritatea Scripturii pusă [*deschise*] spre dezbateră, și chiar și lungile consilii bisericești puse [*deschise*] în discuție (de exemplu, Conciliul de la

1998) 1063

²⁹. Trevor Craigen, “Emergent soteriology: the dark side,” *Master’s Seminary Journal* 17 no 2 (2006): 177

³⁰. Mark Driscoll, “A pastoral perspective on the Emergent church” *Criswell Theological Review* ns 3 no 2 (2006): 91

Cartagena, care a denunțat pe Pelagius ca eretic pentru negarea păcătoșeniei umane), în timp ce conversația continuă, scopul inițial de a ajunge în misiune pot fi trecute cu vederea pentru că nu există un consens cu privire la mesaj sau misiunea Bisericii³¹. Astfel contestarea autorității în ceea ce privește doctrina va avea implicații asupra realizării misiunii bisericii, care a fost de fapt scopul inițial pentru care mișcarea s-a născut, dar și asupra trăirii individuale a fiecărui credincios. Întreaga abordare a acestei mișcări face ca să asităm la o reînviere a liberalismului teologic.

Concluzie

În fața acestui val de redefinire a teologiei, care nu este altceva decât o reînviere a liberalismului teologic, se poate constata că în esența mișcarea s-a îndepărtat de la scopul ei inițial, și anume acela de a înființa comunități care să fie un răspuns pentru frământările generației post-moderne. Unii dintre emergenți nu doar că nu oferă în răspuns viabil, dar acești, în modul de a face teologie, arată clară că au fost înfrânți de post-modernism. Care ar fi soluția? Unii dintre liderii emergenții oferă o soluție, și anume:

Singurul speranța este o întoarcere la adevărata Evanghelie

³¹. Mark Driscoll, "A pastoral perspective on the Emergent church", 91

FODOREAN, Daniel / *Jurnal teologic* Vol 15, Nr 2 (2016): 33-50.

lui Isus Hristos, așa cum a fost arătat în Scriptură. Evanghelia trebuie să fie declanșat în lume prin Biserică pentru mântuirea transformatoare a păcătoșilor și a culturii lor. În cazul în care Evanghelia este pierdută, așa cum mă tem că deja a fost printre unii Revizioniștii, atunci mâine va fi o zi întunecată pentru adevărul despre Isus³².

Aceasta este ce mai bună soluție pentru a nu pierde din vedere adevărul teologic așa cum este revelat în Sfintele Scripturi.

³². Mark Driscoll, "A pastoral perspective on the Emergent church", 93

Bibliografie

Carson, D. A. *Becoming Conversant with the Emerging Church: Understanding a Movement and Its Implications*. Grand Rapids, Mich: Zondervan, 2005.

Craigien, Trevor. "Emergent soteriology: the dark side." *Master's Seminary Journal* 17 no 2 (2006): 177-190.

Driscoll, Mark. "A pastoral perspective on the Emergent church." *Criswell Theological Review* ns 3 no 2 (2006): 87-93.

Enns, Paul. *The Moody Handbook of Theology*. Revised ed. Chicago, IL: Moody Press, 2014.

Ghioancă Costel, *Bisericile Emergente Vestice*. Cluj Napoca: Editura Risoprint, 2010

McLaren, Brian D. *A Generous Orthodoxy*. El Cajon, CA: Emergent YS, 2004.

Pagitt, Doug, and Tony Jones. *An Emergent Manifesto of Hope*. Grand Rapids, Mich: Baker Books, 2007.